

Afgjort den 13. december 2018

48

Forsvarsministeriet. København, den 20. november 2018.

- a. Forsvarsministeriet anmoder hermed om Finansudvalgets tilslutning til, at totaludgiften for projektet vedrørende modernisering af kampvogne af typen Leopard 2 øges fra 609,0 mio. kr. til 1.438,3 mio. kr., hvilket svarer til en fordyrelse på 829,3 mio. kr. Moderniseringen af kampvognene sker i perioden frem til 2023.

Udgiften i 2018 på 38,7 mio. kr. afholdes af den på finansloven for 2018 under § 12.13.04. Materielanskaffelser opførte bevilling på 2.390,5 mio. kr.

- b. *Projektbeskrivelse*

Finansudvalget tiltrådte ved akt. 18 af 24. november 2016, at Forsvarsministeriet i perioden 2016-2021 kan anvende op til 609,0 mio. kr. (2018-pl) til modernisering af 38 kampvogne af typen Leopard 2 med henblik på at forlænge kampvognenes operative levetid frem til 2035 samt forbedre deres funktionalitet.

Projektets totaludgift ønskes nu øget til 1.438,3 mio. kr., hvilket svarer til en merudgift på 829,3 mio. kr. Fordyrelsen kan henføres til tre forhold. For det første er der foretaget en ny anlægsvurdering af anskaffelsen, hvilket har medført, at driftsudgifter på 132,1 mio. kr. skal konverteres til anlægsgudgifter. For det andet er der konstateret et merbehov på 313,6 mio. kr. For det tredje er der, som følge af Aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk folkeparti og Radikale Venstre om forsvarsområdet 2018-2023 af januar 2018, behov for at foretage en mere gennemgribende modernisering af kampvognskapaciteten, herunder modernisering af flere kampvogne, end forudsat i akt. 18 af 24. november 2016, hvilket medfører en merudgift på 383,6 mio. kr.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse foretog i juli 2018 en revurdering af anskaffelsens enkelte elementer for så vidt angår fordelingen mellem drift og anlæg. Revurderingen har medført, at tre delanskaffelser ikke længere anses for almindeligt vedligehold, men vurderes at skulle medregnes som en del af de modifikationer og opdateringer, der skal foretages, og som i henhold til gældende regnskabspraksis skal anlægges og afskrives i omkostningsregnskabet. De tre delanskaffelser omfatter:

- Planlagt udskiftning af komponenter og reservedele samt adskillelse og samling af kampvognene i forbindelse med modifikation og opdatering.
- Nye bæltter.

– Motorrenovering.

I akt. 18 af 24. november 2016 var de tre delanskaffelser ikke omfattet af totaludgiften på 609,0 mio. kr. (2018-pl), da delanskaffelserne på daværende tidspunkt var forudsat afholdt på § 12.13.02. Materieldrift (*Driftsbev.*) som almindelige vedligeholdelsesudgifter. Som følge af revurderingen vil udgifterne nu skulle afholdes på § 12.13.04. Materielanskaffelser (*Anlægsbev.*). Det betyder, at anlægsudgiften forøges med 132,1 mio. kr., mens udgifterne til drift og vedligehold tilsvarende nedjusteres med 132,1 mio. kr.

Endvidere er der konstateret et merbehov på 313,6 mio. kr. En del af merbehovet skyldes, at der er konstateret et behov for en mere gennemgribende reovering af motorerne på kampvognene end forudsat i akt. 18 af 24. november 2016. Dette medfører et merbehov på 193,4 mio. kr. Ydermere viser erfaringerne fra afprøvningen af prototypen (den indledende opbygning af en kampvogn, der danner basis for opdateringen af de resterende kampvogne) ultimo 2017, at kampvognene er i dårligere stand end forudsat i akt. 18 af 24. november 2016. Det betyder, at der er behov for yderligere arbejde i forbindelse med opgraderingen end først antaget, hvilket medfører et merbehov på 85,2 mio. kr. Endelig er der i forlængelse af akt. 18 af 24. november 2016 foretaget en opjustering af den forventede prisudvikling i Tyskland, hvilket har medført et merbehov på 35 mio. kr., da projektets leverandør er tysk.

Endelig følger det af Aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk folkeparti og Radikale Venstre om forsvarsområdet 2018-2023 af januar 2018, at der skal foretages en mere gennemgribende modernisering af kampvognskapaciteten end forudsat i akt. 18 af 24. november 2016. Dette medfører en merudgift på 383,6 mio. kr. Med aftalen er der enighed mellem forligspartierne om at styrke Forsvarets evne og kapacitet til at indgå i afskrækkelsesopgaver og kollektivt forsvar i rammen af NATO samt i internationale operationer og internationale stabiliseringsindsatser. Herunder skal Hæren i tilfælde af en ekstraordinær sikkerhedspolitisk situation kunne indsætte en brigade (ca. 4.000 soldater) i rammen af NATO. Brigadens enheder skal kunne udsendes som selvstændige styrkebidrag som led i internationale operationer, når hele brigaden ikke er indsat. Etableringen af en deployerbar brigade sker med udgangspunkt i Hærens nuværende operative kapaciteter, der skal styrkes.

På baggrund heraf er der behov for at øge antallet af kampvogne, der skal moderniseres, fra 38 stk. til 44 stk. Moderniseringen af kampvognene indebærer en fornyelse af kampvognens sensorer, elektronik, undervogn, drivlinje og hjælpeaggregater. Kampvognene vil blive udrustet med en forbedret bevæbning, inklusiv nye bundstykker og kiler, der muliggør anvendelse af moderne ammunition, samt forbedret beskyttelsesniveau. Med den yderligere udrustning af de 44 kampvogne vil det blive muligt at indsætte tre kampvogneskadroneer. Alle kampvogne vil endvidere kunne indgå i brigaden i det fulde opgavespektrum eller udsendes i internationale missioner, herunder også i forbindelse med NATO's kollektive forsvar og afskrækkelsesopgaver. Antallet af kampvogne, der klargøres til indsættelse i internationale operationer, øges således fra 16 stk. til alle 44 stk. Gennemførelse af en fuld modernisering af alle kampvogne af typen Leopard 2 som ét samlet projekt vurderes at medføre en potentiel økonomisk besparelse i forhold til en eventuel senere modernisering af kampvognene, ligesom det vurderes at have mindre logistik indvirkning på den samlede kampvognskapacitet, da kampvognene ikke vil skulle sendes til leverandøren af flere omgange. Det er dog ikke muligt at kvantificere besparelsen yderligere, da betingelserne for en eventuel senere opgradering af de resterende kampvogne ikke kendes.

Kampvognene forventes leveret i perioden 2019-2023 med løbende operativ ibrugtagning frem mod 2023. En mulig indsættelse af de opdaterede kampvogne i internationale operationer forventes på nuværende tidspunkt tidligst at kunne ske i 2020, indledningsvist med op til fem kampvogne.

Ovenstående betyder, at Hæren efter moderniseringen er afsluttet i 2023 vil råde over 44 stk. kampvogne af typen Leopard 2 med fornyede sensorer, undervogn og drivlinje. Alle kampvogne vil derud-

over være udrustet med forbedret bevæbning, inklusiv nye bundstykker og kiler der muliggør anvendelse af moderne ammunition, samt forbedret beskyttelsesniveau. Ydermere vil alle kampvognene kunne indgå i brigaden i det fulde opgavespektrum og internationale operationer.

Der er allerede afholdt udgifter til moderniseringen af kampvognskapaciteten på ca. 192,0 mio. kr. (2018-pl) på det oprindelige akt. 18 af 24. november 2016.

Totaludgift

De samlede udgifter til projektet påregnes nu afviklet med følgende afløb:

§ 12.13.04 Materielanskaffelser	Akt. 18 af 24. november 2016	Justeret projekt	Forskel
(mio. kr., 2018-pl)			
Finansåret 2016	182,0	181,0	-1,0
Finansåret 2017	-	-	-
Finansåret 2018	40,0	38,7	-1,3
Finansåret 2019	152,0	216,0	64,0
Finansåret 2020	134,0	410,8	276,8
Finansåret 2021	101,0	372,0	271,0
Finansåret 2022	-	209,8	209,8
Finansåret 2023	-	10,0	10,0
I alt	609,0	1.438,3	829,3

Der vil kunne forekomme afvigelser i det anførte betalingsafløb afhængigt af tidspunktet for de supplerende kontraheringer og den endelige fastsættelse af produktions- og leveringsforløb. Finansudvalget vil få genforelagt sagen, såfremt der sker væsentlige ændringer.

Merudgiften på 829,3 mio. kr. kan tilskrives følgende:

Bevillingsmæssige tilpasninger	132,1
Ændringer som følge af »Aftale på forsvarsområdet 2018-2023«	383,6
Merbehov	313,6
Samlet merudgift	829,3

Udgifter til initiallogistik, herunder indkøb af reservedele og tilbehør samt uddannelse, afholdes på § 12.13.02. Materieldrift. Disse udgifter er ikke omfattet af nærværende aktstykke.

De samlede udgifter forbundet med anskaffelsen fordeles således:

Samlet udgiftsoversigt for perioden 2016-2035

Anskaffelsesudgifter¹⁾ 1.438,3 mio. kr.

Materieldriftsudgifter i forbindelse med uddannelse og reservedelspakker ²⁾	157,0 mio. kr.
Vedligeholdelse og drift i perioden 2018-2035 ³⁾	925,4 mio. kr.
Samlede forventede totale udgifter ved kampvognskapaciteten	2.520,7 mio. kr.

¹⁾ Anskaffelsesudgifter afholdes på § 12.13.04. Materielanskaffelser (*anlægsbev.*).

²⁾ Udgifter til uddannelse og reservedelspakker i perioden 2018-2035 afholdes på § 12.13.02. Materieldrift (*driftsbev.*).

³⁾ Udgifter til vedligeholdelse og drift i perioden 2018-2035 afholdes på § 12.13.02. Materieldrift (*driftsbev.*).

Det estimeres, at der vil være samlede udgifter på 2.520,7 mio. kr. i perioden 2016-2035, i forbindelse med kampvognsflåden, hvorefter der skal tages stilling til kampvognenes fremtid. I dette beløb er inkluderet udgifter til drift og vedligeholdelse samt anskaffelse af det udstyr, der indgår i opgraderingen, og som Forsvaret selv anskaffer men som indbygges i kampvognene ved leverandøren.

Erhvervsstyrelsen har meddelt den udenlandske leverandør en forpligtigelse til industrisamarbejde på 100 procent af kontraktbeløbet på moderniseringsarbejdet.

Risikovurdering

Projektets tidsplan afhænger af muligheden for at få rettidige leverancer fra leverandøren samt underleverandører. Den aktuelle markedssituation, hvor flere europæiske lande opruster, medfører en betydelig risiko for, at den endelige afslutning af projektet bliver forsinket.

Der er ingen optioner i den oprindelige kontrakt. På baggrund af drøftelser med leverandøren arbejder Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse ud fra den forudsætning, at priser og vilkår i den oprindelige kontrakt kan videreføres. Der udestår en afklaring af, i hvilket omfang dette er muligt. Såfremt priser og vilkår ikke kan videreføres vil dette potentielt medføre en fordyrelse af projektet. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse er dog i dialog med leverandøren, og det er vurderingen at priser og vilkår kan videreføres. Den egentlige forhandling kan dog først finde sted når der er opnået tilslutning til aktstykket.

Risiciene søges imødegået med dialog med leverandøren.

- c. Aktstykket forelægges Finansudvalget, idet anskaffelsens totaludgift er forøget med mere end 10 pct., hvilket kræver en fornyet godkendelse af Finansudvalget, jf. den særlige bevillingsbestemmelse til Budgetvejledningens pkt. 2.8.3. på § 12.13.04. Materielanskaffelser på finansloven for 2018.
- e. Under henvisning til ovenstående anmoder Forsvarsministeriet hermed om Finansudvalgets tilslutning til, at totaludgiften for projektet vedrørende modernisering af kampvogne af typen Leopard 2 øges fra 609,0 mio. kr. til 1.438,3 mio. kr., hvilket svarer til en fordyrelse på 829,3 mio. kr. Moderniseringen af kampvognene sker i perioden frem til 2023.

Udgiften i 2018 på 38,7 mio. kr. afholdes af den på finansloven for 2018 under § 12.13.04. Materielanskaffelser opførte bevilling på 2.390,5 mio. kr.

f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

København, den 20. november 2018

CLAUS HJORT FREDERIKSEN

/ Mikkel Nielsen Østergaard

Til Finansudvalget.

Tiltrådt af Finansudvalget den 13-12-2018 (udvalget med undtagelse af Enhedslistens, Alternativets og Socialistisk Folkepartis medlemmer, der stemte imod aktstykket)

Socialdemokratiets medlemmer af udvalget noterer sig, at Forsvarsministeriet konstaterer et behov for øgede bevilninger af de årsager, der anføres i aktstykket. Da der er tale om en betydelig fordyrelse på 829,3 mio. kr. i forhold til det oprindeligt forudsete moderniseringsbehov på 609,0 mio. kr., er vi bekymrede for, at det store merprovenu let kan løbe op i en lille milliard kr. og dermed få konsekvenser i form af, at andre materielanskaffelser bliver udskudt eller ikke anskaffet. Vi noterer os med tilfredshed, at arbejdet er omfattet af aftalen om industrisamarbejde, og i den forbindelse forventer vi, at det vil kaste danske arbejdspladser og skatteindtægter af sig.